

Kleinbedrijf Index Q1 2022

Samenvatting KBI

Gestegen optimisme bij nauwelijks betere bedrijfsresultaten

Ondernemers zijn optimistisch over hun resultaten in het tweede kwartaal van 2022. Het ondernemersvertrouwen stijgt sterk van +11 naar +29. De verwachting om rekeningen sneller te kunnen betalen stijgt van +17 naar +23. Starters en ondernemers zonder personeel gaan mee in het optimisme. Dat zal samenhangen met het beëindigen van de lockdowns, die in Q2 geen invloed zullen hebben op de bedrijfsresultaten. Positief is dat het weerstandvermogen significant toeneemt.

Tegelijkertijd is het aantal technisch failliete bedrijven sterk gegroeid van 23% naar 33%. Vooral in de horeca (41%) en zakelijke dienstverlening (36%) zijn de percentages verontrustend hoog. De tweedeling in levensvatbare en niet-levensvatbare bedrijven neemt toe. Dat is ook te zien aan de groeiende groep ondernemers (van 19% naar 23%) met een zeer hoge stressscore. Ondernemers met personeel scoren overigens aanmerkelijk hoger op stress dan ondernemers zonder personeel.

De gerealiseerde bedrijfsresultaten in Q1 2022 zijn vergelijkbaar met die van Q4 2021. Hoewel vrijwel nooit significant, is bij veel indicatoren in dit rapport een licht opgaande trend zichtbaar. Ook zitten een aantal sectoren, zoals de horeca, (detail)handel, de zakelijke dienstverlening en de technische beroepsbeoefenaren in omzet weer op of boven het niveau van het pre-corona jaar 2019. De werkgelegenheid in het kleinbedrijf groeit licht door van +2 naar +4.

Zes kwartalen op rij zakt nu de investeringsbereidheid al, maar voor Q2 is die minder negatief dan in het voorgaande kwartaal. Nettomarges stijgen niet significant. Dat toont zich ook in de zeer lage ondernemerslonen. De broekriem is nog stevig aangetrokken. Maar 37% van de ondernemers verdient meer dan het minimumloon, 23% onder minimumloon maar boven bijstandsniveau en 40% van de ondernemers heeft een loon onder bijstandsniveau. Het aantal te verwachten sluitingen is constant hoog en staat op 6,5% van de bedrijven.

Samenvatting KBI

In ons themadeel gaan wij in op de belastingschulden, waar 41% van de ondernemers mee te maken heeft. Die komen het minst voor in de culturele sector en zijn het meest frequent bij de zakelijke dienstverlening en in de horeca. De mediane belastingschuld ligt tussen de € 10.000 en € 25.000. Hoe meer medewerkers, hoe groter de belastingschuld. Bij 69% van de ondernemers is de belastingschuld veruit de grootste schuld of gelijk aan alle andere uitstaande schulden. Langer uitstel van terugbetaling of omzetting in een achtergestelde lening zal ondernemers helpen om op adem te komen.

Als er geen flink herstel optreedt in de komende kwartalen, dan zijn er forse saneringen en/of veel sluitingen op komst in 2022. Onze indicatoren wijzen op 19% - 40% van onze populatie. Dat is 3-6 hoger dan het aantal ondernemers dat nu aangeeft te willen stoppen. Niet alleen in de meest getroffen sectoren zoals de cultuur, (detail)handel en horeca, maar ook in de beter renderende zakelijke dienstverlening.

Aanbevelingen

Er zal een herstel- en investeringsplan nodig zijn om een groot deel van het Kleinbedrijf te behoeden voor verdere marginalisering.

- » Bijna 60% van de ondernemers kan niet of nauwelijks meer rondkomen. Veel vaker zal het gesprek moeten worden gevoerd over de levensvatbaarheid. Daarin zal ook directe inkomenssteun aan ondernemers ter sprake moeten komen en begeleiding/omscholing naar de arbeidsmarkt. Zeker nu er voldoende (goed) betaalde banen voorhanden zijn.
 - » Van alle schulden is de belastingschuld het hoogst. Langer uitstel van afbetaling of balansversterking van het kleinbedrijf door omzetting van (belasting)schulden in achtergestelde leningen zal hen helpen om weer te kunnen investeren.
 - » Geef ondernemers van levensvatbare bedrijven bij investeringen de mogelijkheid om een aflossingspauze in te lassen bij het afbetalen van hun zakelijke leningen. Daarmee komt meer geld vrij voor benodigde (vervangings-)investeringen.
-

Achtergrond KBI

Dit is de zesde publicatie van de Kleinbedrijf Index.

Er is geen discussie over het belang van zzp'ers en de kleinbedrijf ondernemers voor de Nederlandse economie. Zij vertegenwoordigen 95,5% van alle ondernemers in Nederland(1). Samen zorgen zij bijna voor een kwart van alle bedrijfswinsten en een derde van de werkgelegenheid in het bedrijfsleven(2).

Qua productiviteit passeert het kleinbedrijf voor het eerst het midden- en grootbedrijf(3). Daarmee laten de kleinste bedrijven van Nederland zien dat zij vanaf 2014 de meeste omzetgroei per medewerker weten te realiseren.

Toch wordt er onvoldoende onderzoek gedaan naar zzp'ers en het kleinbedrijf. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) neemt in de conjunctuurmonitor alleen bedrijven mee met 5 medewerkers of meer . Dat is een verwachting, terwijl de KBI vooral naar realisatie kijkt.

Bedrijfsgrootte doet er toe. Maatregelen voor bedrijven met 10 tot 250 medewerkers zijn niet automatisch effectief of zelfs contraproductief voor starters, zzp'ers en de kleinste bedrijven. Hoe kleiner bedrijven, hoe kwetsbaarder enerzijds, door beperkte middelen en mensen. Anderzijds zijn zij vaak het meest wendbaar, flexibel en productiever.

#Kleinbedrijfindex - is een gezamenlijk initiatief van Qredits, ONL voor ondernemers en het Kenniscentrum Digital Business & Media van de Hogeschool Utrecht en i.s.m. Cultuur+Ondernemen.

1. CBS (2020), [Kerncijfers MKB, 17 dec 2020](#).

2. Jaarbericht Staat van het MKB (2019), *Investeren in groeivermogen*

3. Jaarbericht Staat van het MKB (2020), *Ondernemen is vooruitzien*

ZUSSS

Samenstelling van het panel

Het panel was dit kwartaal 9.500 ondernemers qua omvang. De vragenlijst is tussen 21 april en 21 juni 2022 ingevuld.

In het eerste kwartaal 2022 werd opnieuw tot (deel)sluitingen van hele sectoren overgegaan. Op 19 december 2021 is besloten tot een volledige sluiting van niet-essentiële winkels en diensten, horeca, sportfaciliteiten, scholen en de culturele sector. Deze maatregelen werden deels versoepeld op 15 januari voor de detailhandel en contactberoepen met sluitingstijden om 17.00 uur en de heropening van de sport en onderwijssector. Pas op 28 januari 2022 mochten de horeca, de cultuursector en de niet-essentiële winkels weer open tot 22.00 uur. Eind maart werden alle corona maatregelen afgeschaft. Dat betekent dat het eerste kwartaal nog veel te verduren heeft gehad van de pandemie. Ook moeten we niet vergeten dat er in het tweede kwartaal nog sprake zal zijn van na-ijleffecten.

In deze ronde hebben 932 respondenten de vragenlijst ingevuld, een response van 9,8%. Er is nagebeld om de response op een acceptabel niveau te krijgen. De response is in deze ronde aanmerkelijk lager dan in vorige rondes. Veel ondernemers gaven aan erg druk te zijn en te werken aan omzetherstel. De vragenlijst is net als in andere rondes digitaal toegestuurd. Er is op de meeste items een geringe data-uitval. De meeste vergelijkende analyses zijn gebaseerd op 786 - 932 waarnemingen. Daar waar dit lager is, wordt dit gemeld bij de indexen.

De kenmerken van de deelnemers zijn (vrijwel) identiek gebleven. Dit keer is ook de rechtsvorm uitgevraagd.

- » 37% van de ondernemers is vrouw.
- » 39% van de ondernemers is starter (maximaal 5 jaar actief).
- » 96% van de ondernemers heeft minder dan 10 personeelsleden, 68% zijn zelfstandig beroepsbeoefenaar zonder personeel.
- » 13% heeft de BV als rechtsvorm, 14% is een VOF en 73% is een eenmanszaak.
- » De sectoren horeca (9%), (detail)handel (19%), zakelijke dienstverlening (13%), technische beroepen (10%), zorg/verzorging (7%) en de cultuursector (10%) zijn goed vertegenwoordigd.

ZUSSS

Samenstelling van het panel

- » 29% is actief in de B2B markt, 40% in de B2C en 31% kent een mix van B2B/B2C.
- » De ondernemers hebben een MBO (47%) of een HBO/universitaire opleiding voltooid (44%).
- » Hun leeftijd is tussen de 25 jaar en 70 jaar, de meeste zijn 41 jaar - 55 jaar (45%).
- » Zij zijn actief in zowel dorpen als kleinere tot de grootste steden.
- » De ondernemers zijn vooral actief in de provincies Noord-Holland (16%), Zuid-Holland (21%), Overijssel (10%), Gelderland (12%) en Noord-Brabant (14%).
- » 95% van de ondernemers voldoet aan het uren criterium van de Belastingdienst.
- » Het uitgevraagde ondernemersloon is bij slechts 38% van de ondervraagden het enige inkomen. Veelal is de partner in loondienst (44%) of zelf ondernemer (19%).
- » Slechts 40% van de ondernemers kan – inclusief partnerinkomen – goed rondkomen.

Er is een bias aanwezig in ons panel. Het overgrote deel van de bedrijven hebben voldoende goede plannen en economische onderbouwing voor een lening bij Qredits. In die zin geven de uitkomsten een te positief beeld. De sectoren hebben een andere verhouding dan de Nederlandse populatie en het percentage zzp'ers is ondervertegenwoordigd in vergelijking tot de Nederlandse populatie. De precieze uitwerking van deze mix is niet bekend. Alle uitkomsten en analyses zijn ongewogen scores. Er wordt wel steeds getoetst op verschillen tussen sectoren, starters en gevestigde ondernemers en zelfstandige beroepsbeoefenaren en ondernemers met personeel.

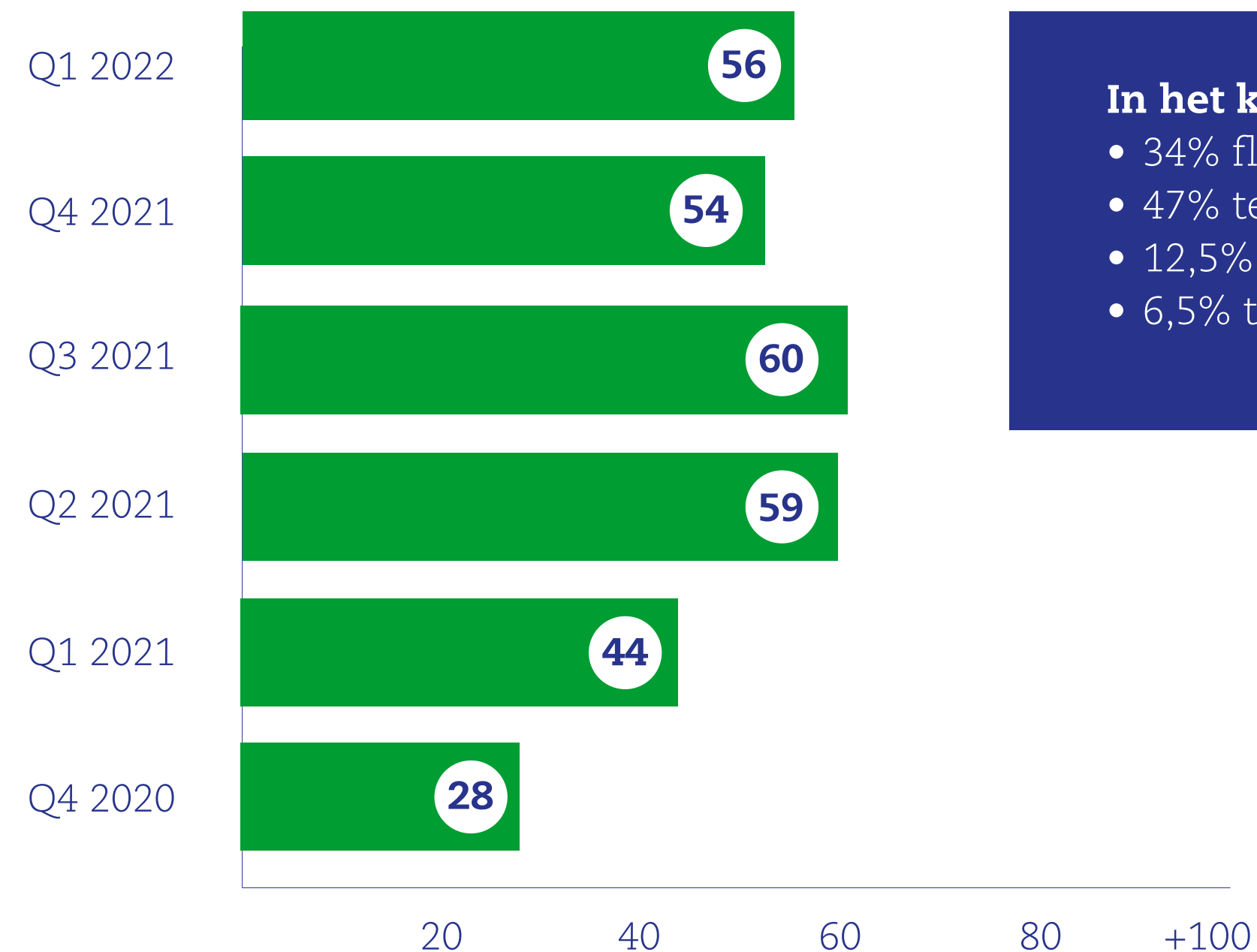
Omzet index

Definitie: de omzetindex meet het percentage ondernemers met een omzet boven 5.000 euro p.m.

De omzetindex is vergelijkbaar met Q4 2021.

- » Alle sectoren met uitzondering van de cultuur en overige sectoren zitten netto boven het omzet niveau van 2019 (pre-corona). Bij starters ligt dat niveau significant hoger dan bij gevestigde bedrijven.
- » De groeiverwachtingen zijn significant hoger bij de technische beroepsbeoefenaren (46%) en significant lager in de culturele sector (20%). Ondernemers die willen stoppen komen significant vaker voor in de cultuur (8,7%), de horeca en detailhandel (8%).
- » Starters lijken te herstellen, want hun omzetten en groeiverwachting verschillen niet van gevestigde ondernemers. Bij ondernemers zonder personeel zijn de omzetten en groeiverwachtingen aanmerkelijk lager dan bij ondernemers met personeel.
- » De omzetten van de cultuursector zijn significant lager dan andere sectoren en komen doorgaans lager uit dan 1500 euro per maand. De omzetten van de technische beroepsbeoefenaren, detailhandel en horeca liggen significant hoger dan van de andere sectoren en liggen meestal hoger dan 10.000 euro per maand.

In het komende half jaar verwacht:

- 34% flink te groeien
- 47% te herstellen
- 12,5% blijvend lagere omzetten
- 6,5% te stoppen

Ondernemers- vertrouwen

Definitie: bij het ondernemersvertrouwen wordt gemeten of men meer of minder omzet verwacht in het volgende kwartaal.

Het ondernemersvertrouwen is sterk gestegen van +11 in Q4 2021 naar +29.

» Het ondernemersvertrouwen bij starters en ondernemers zonder personeel is gelijk aan die bij gevestigde ondernemers en ondernemers met personeel. Er zijn geen sectorale verschillen.

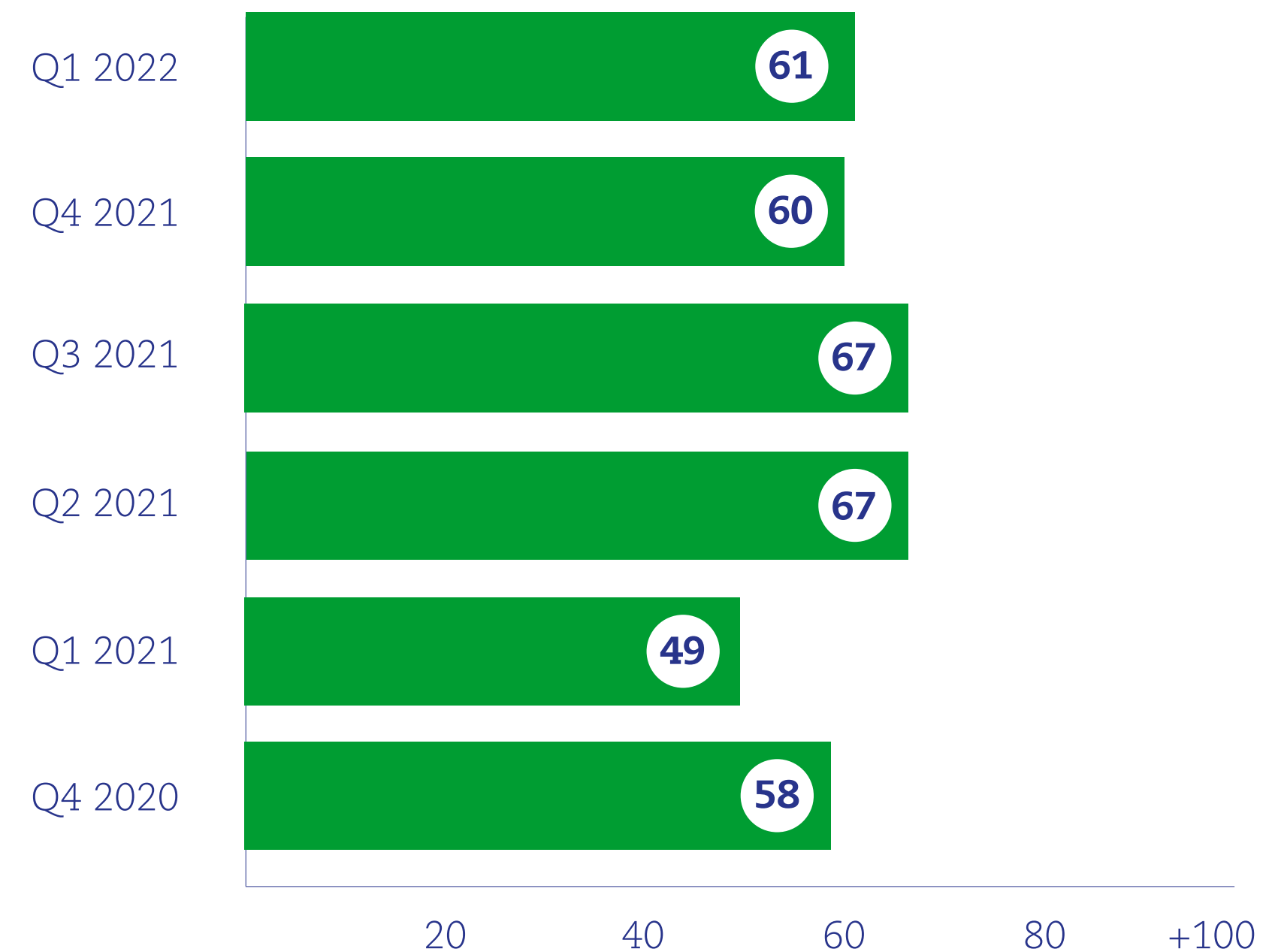
Betalingsindex

Definitie: hoeveel procent van de ondernemers voldoet tijdig aan zijn/haar betalingen.

De betalingsindex is vergelijkbaar met Q4 2021.

- » 39% van de ondernemers kan regelmatig hun rekeningen niet op tijd betalen. De cultuur- en (detail)handel hebben significant meer moeite de rekeningen op tijd te betalen.
- » Er is geen verschil tussen starters en ondernemers zonder personeel in vergelijking tot gevestigde ondernemers en ondernemers met personeel.

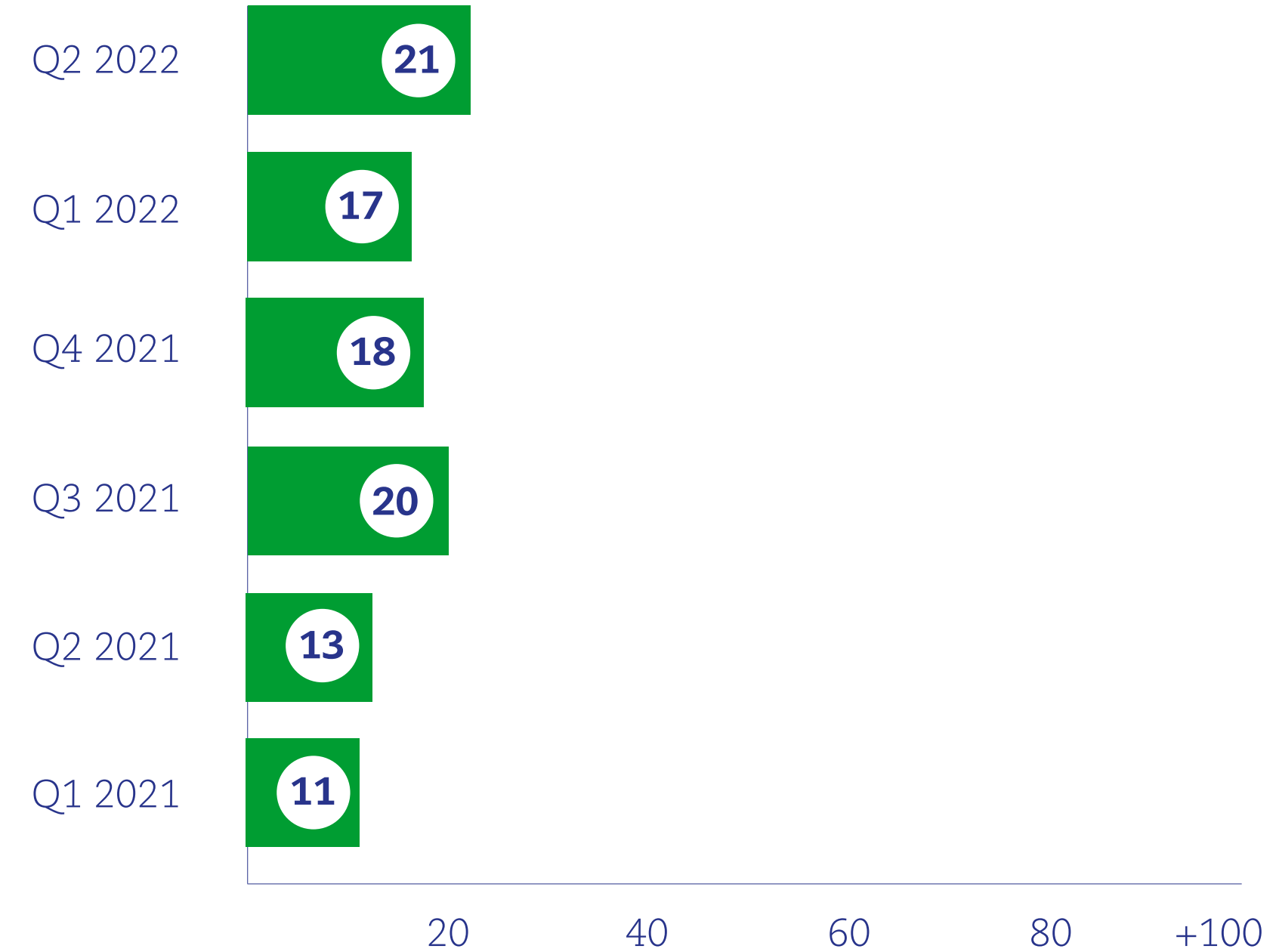
Betalings- verwachting

Definitie: hoeveel procent van de ondernemers verwacht tijdig te kunnen betalen.

De verwachtingen om op tijd te kunnen betalen in Q2 2022 liggen gelijk bij starters en gevestigde ondernemers. Hetzelfde geldt voor ondernemers met en zonder personeel.

Er zijn geen significante sectorale verschillen.

Werkgelegenheids- toename

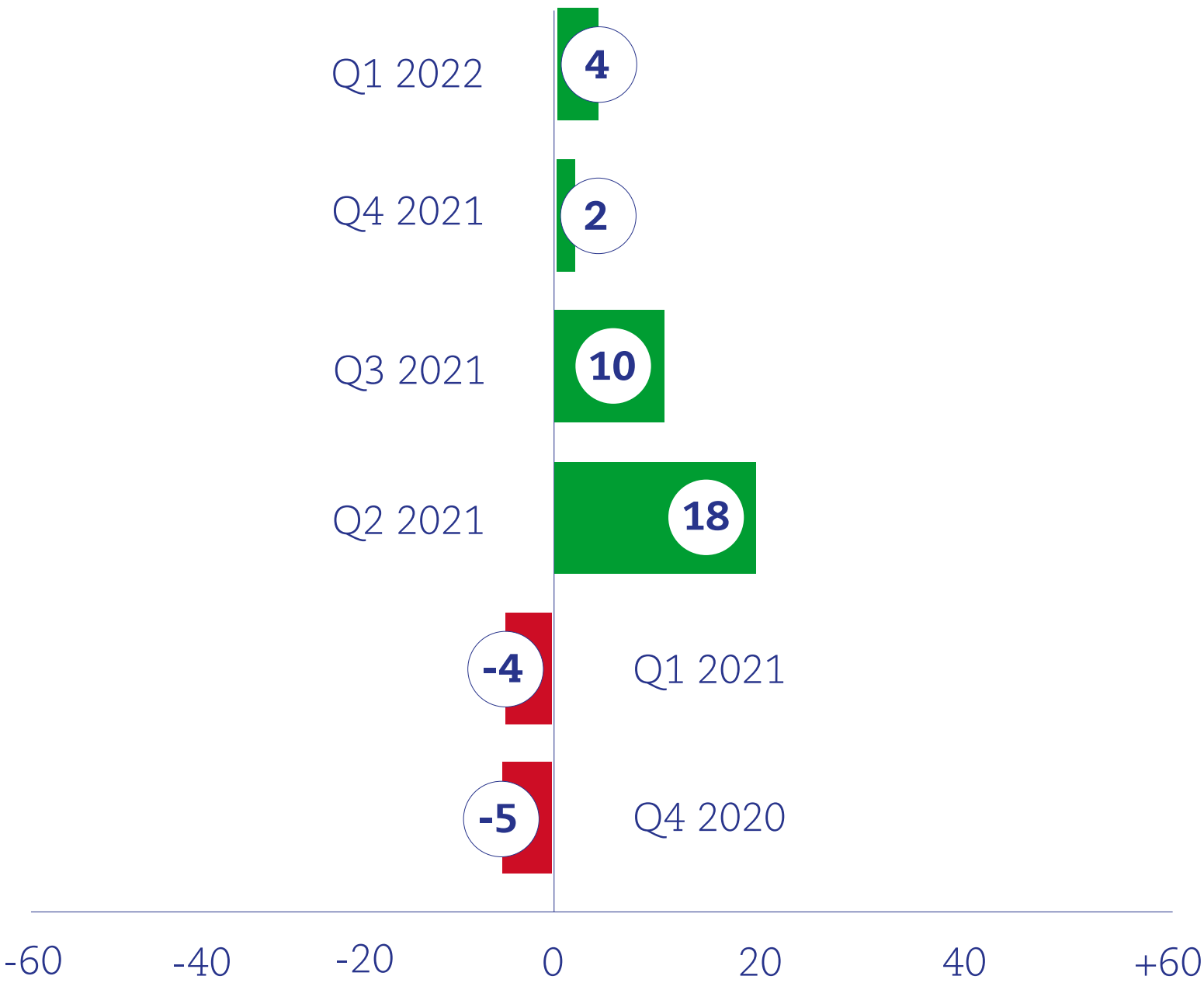

Definitie: is er sprake van een stijging of een daling van de werkgelegenheid.

De toename in werkgelegenheid is in Q1 vergelijkbaar met die van Q4 2021.

Bij starters groeit de werkgelegenheid sterker dan bij gevestigde ondernemers. Er zijn nauwelijks sectorale verschillen aanwezig.

Voorzichtigheid is geboden, omdat de analyses berusten op 304 waarnemingen van bedrijven met personeel.

Innovatiequote

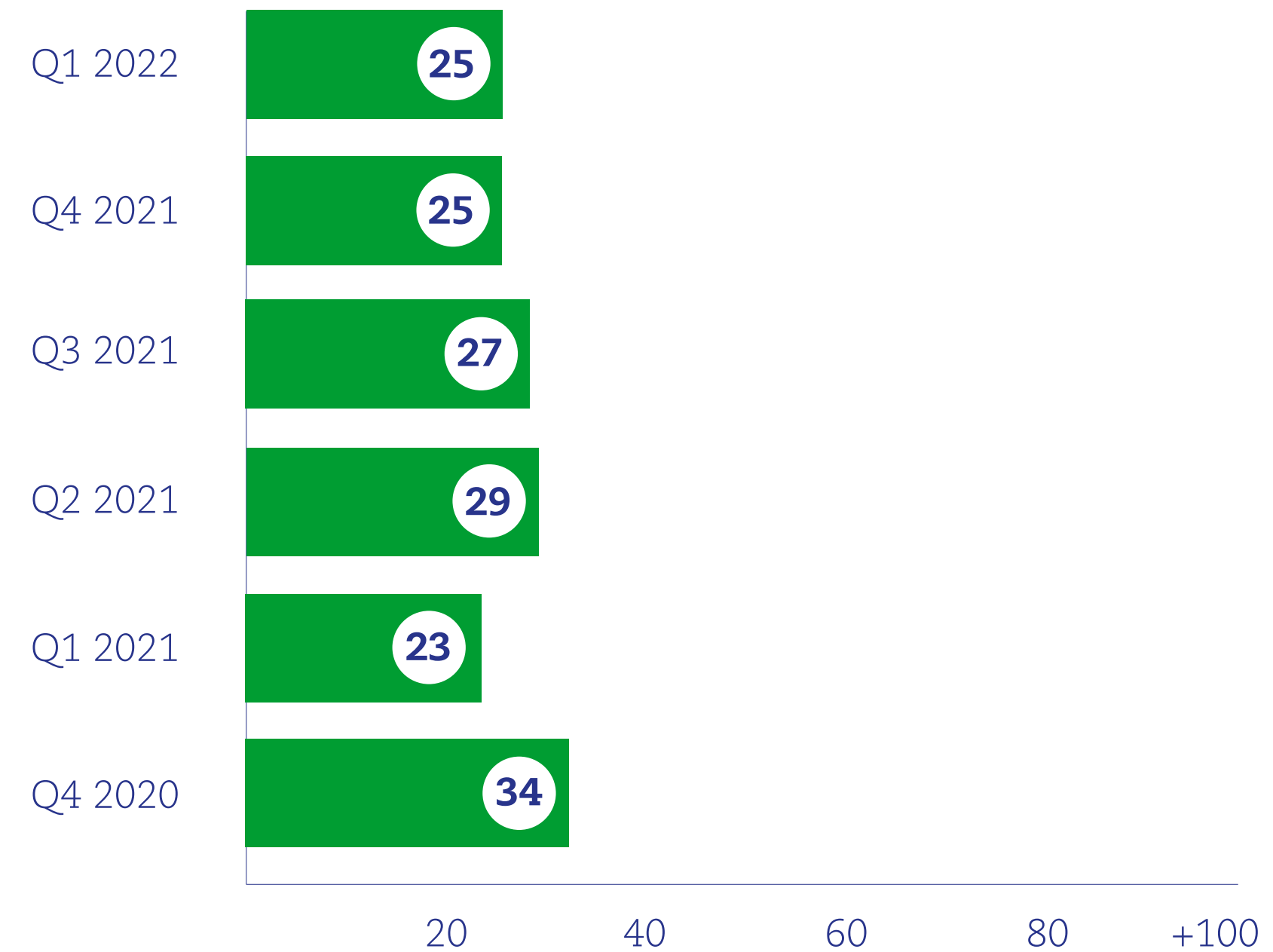

Definitie: hierbij wordt gekeken naar hoeveel procent van de ondernemers meer dan 10% van de omzet investeert.

De innovatiequote ligt op hetzelfde peil als in Q4.

Er zijn geen sectorale verschillen.

- » Starters investeren net zoveel als gevestigde ondernemers.
- » Ondernemers zonder personeel investeren net zoveel als ondernemers met personeel.

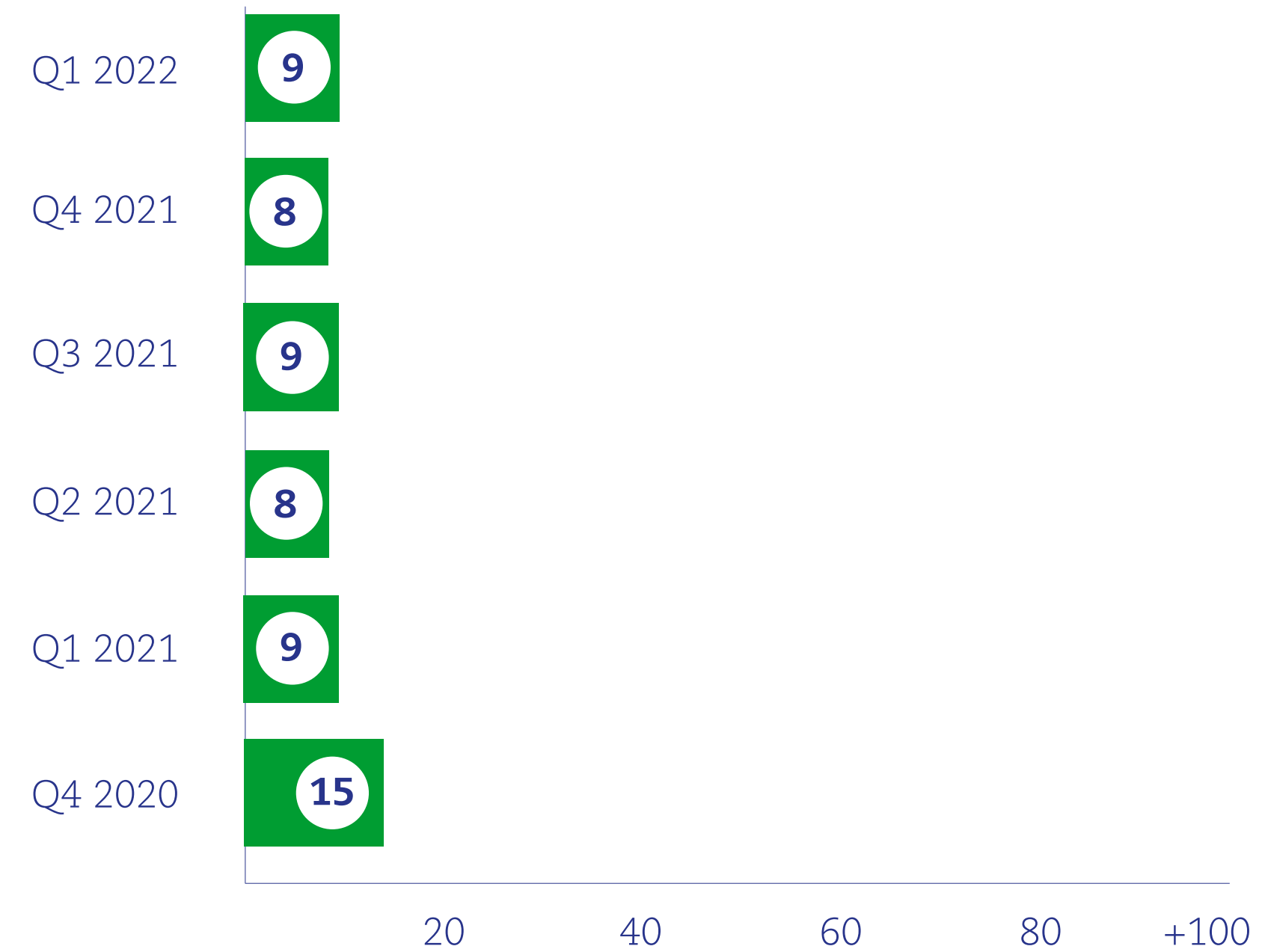

Topinnovators- quote

Definitie: hierbij wordt gekeken naar hoeveel procent van de ondernemers meer dan 25% van de omzet investeert.

De Topinnovatorsquote ligt op hetzelfde peil als Q4 2021.

Definitie: gaat men meer of minder investeren in het volgende kwartaal.

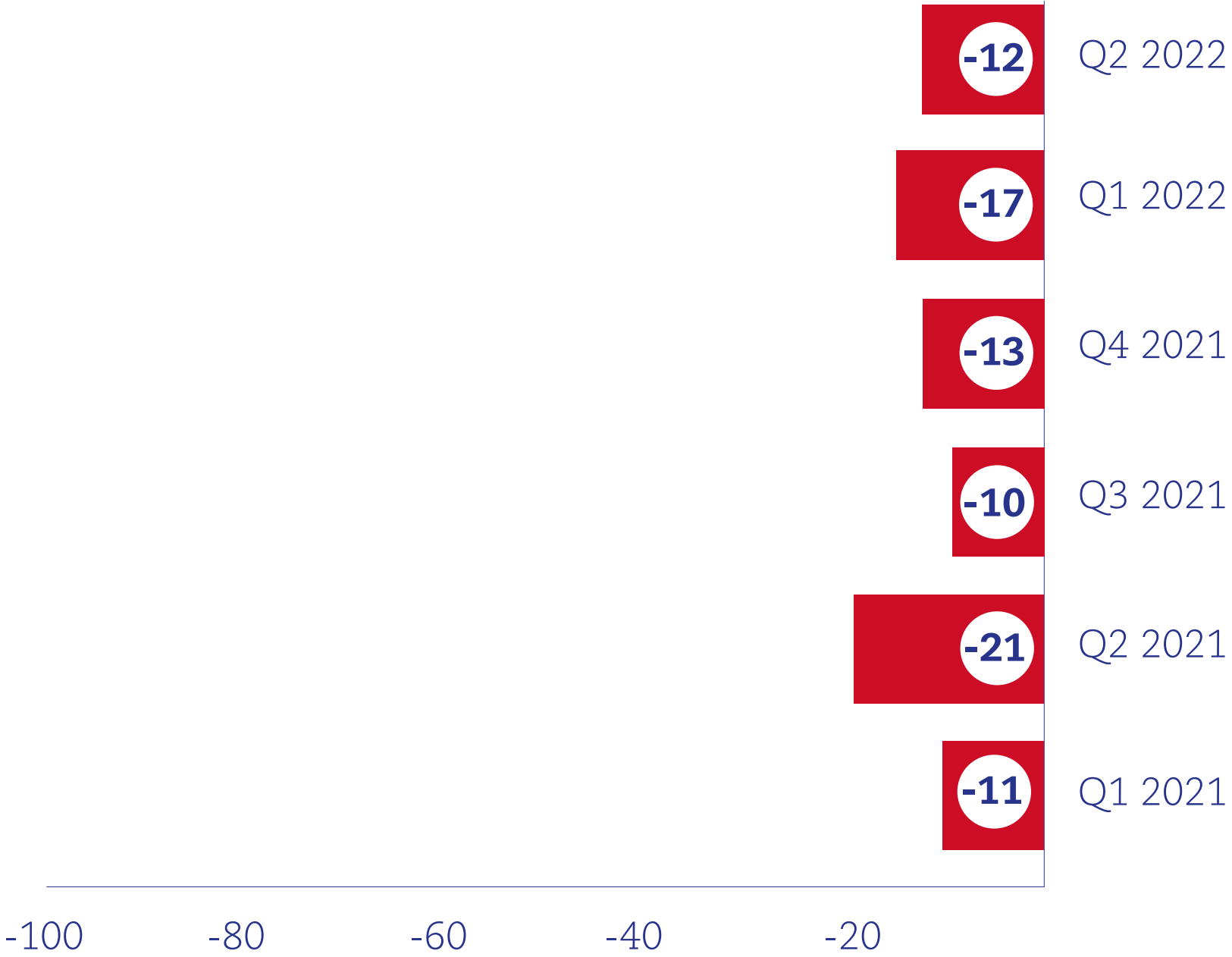
Investerings- verwachting

Zorgelijk is dat ondernemers nog steeds minder verwachten te investeren in Q2 2022 dan Q1 2022.

De innovatieverwachting is al 6 kwartalen op rij negatief, maar dit kwartaal minder negatief dan het voorgaande kwartaal.

Investeringsverwachting bij starters is gelijk aan die van gevestigde ondernemers.
De investeringsverwachting bij ondernemers zonder personeel is gelijk aan die met personeel.
Er zijn geen sectorale verschillen.

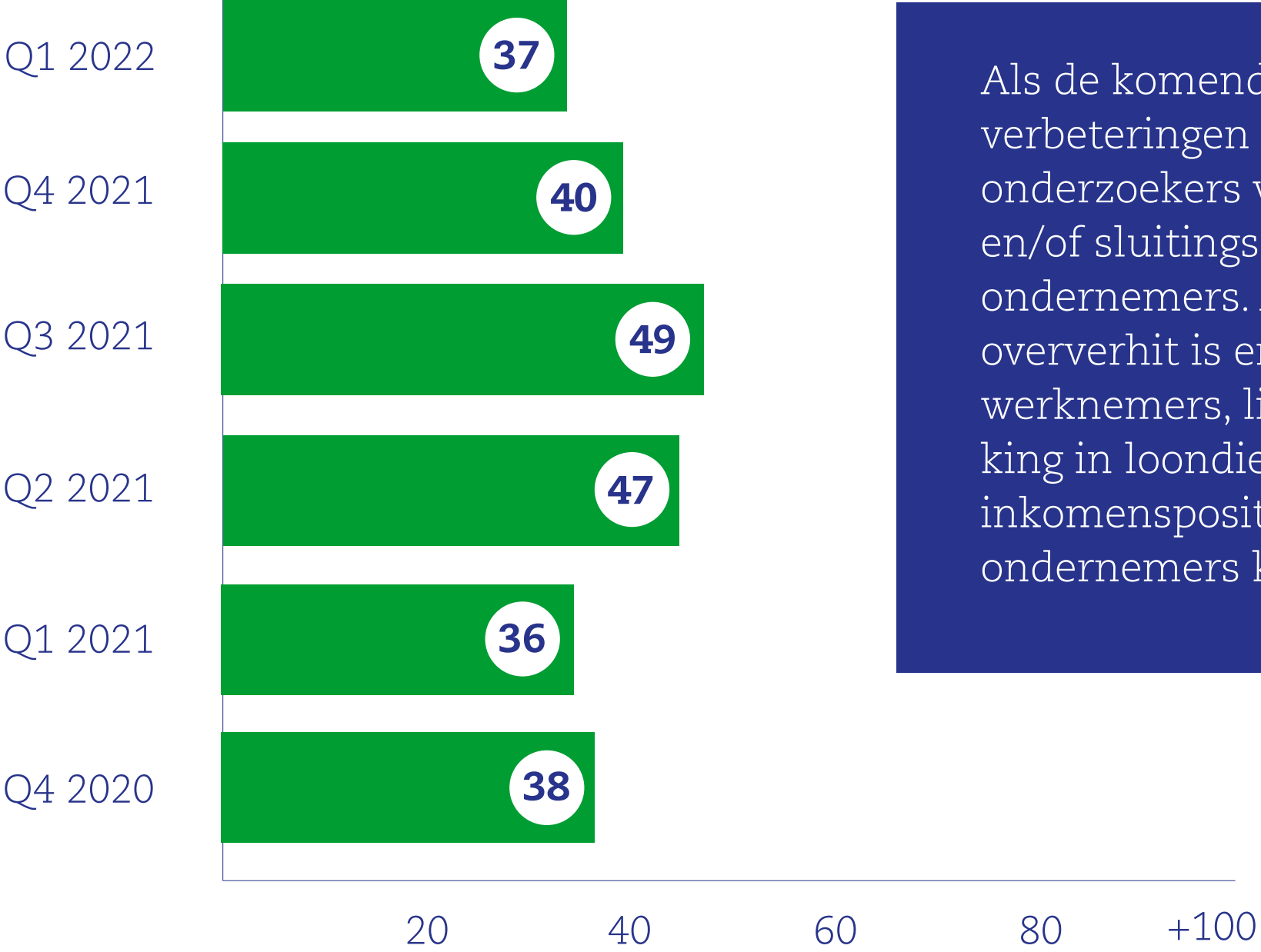
Definitie: hierbij wordt gekeken naar hoeveel procent van de ondernemers minder dan het minimumloon verdient.

Ondernemersloon

Het ondernemersloon is vergelijkbaar met dat in Q4 2021. Maar 37% heeft een ondernemersloon boven het minimumloon. 23% verdient minder dan het minimumloon en 40% van de ondernemers verdient onder het bijstandsniveau.

- » Ondernemerslonen van starters (0,34) zijn significant lager dan gevestigde ondernemers (0,38).
- » Ondernemersloon van ondernemers zonder personeel zijn significant lager (0,33) dan van ondernemers met personeel (0,45).
- » Het ondernemerslonen in het B2B segment (0,61) is significant en aanzienlijk hoger dan in gemengde (0,37) of B2C markten (0,30).
- » Er zijn significante verschillen tussen sectoren. In de culturele sector is het ondernemersloon het laagst met (0,13), gevolgd door de horeca (0,27) en detailhandel (0,27). De ondernemerslonen zijn het hoogst bij de zakelijke dienstverlening (0,56) en bij technische beroepsbeoefeningen (0,61).

Als de komende kwartalen geen verbeteringen laten zien, vrezen de onderzoekers voor een versnelde sanering en/of sluitingsgolf bij een grote groep ondernemers. Aangezien de arbeidsmarkt oververhit is en er grote behoefte is aan werknemers, ligt omscholing en/of betrekking in loondienst voor de hand. Dat zal de inkomenspositie van een zeer grote groep ondernemers kunnen versterken.

Ondernemerslonen in vergelijking tot 2019

De ondernemerslonen dalen ten opzichte van 2019. De index is negatief -0.14 en vergelijkbaar met Q4 2021. Dat betekent dat meer ondernemers een lagere dan hogere ondernemersbeloning hebben.

Ondernemerslonen in vergelijking tot 2019: Q4 2021

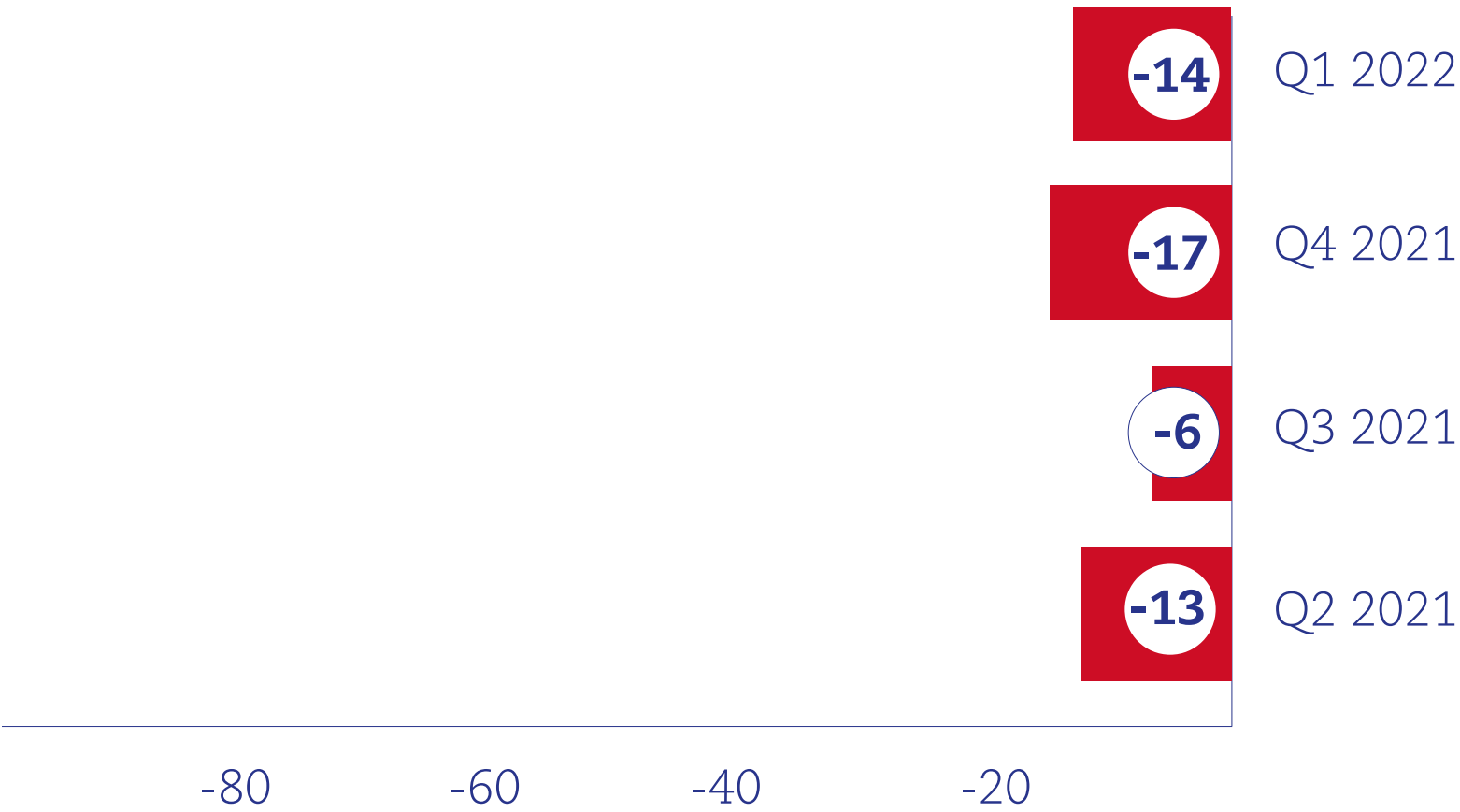
De ondernemerslonen dalen aanzienlijk ten opzichte van 2019. De index is negatief -0.17 en significant lager dan in Q3. Dat betekent dat meer ondernemers een lagere dan hogere ondernemersbeloning hebben.

Ondernemerslonen in vergelijking tot 2019: Q3 2021

De ondernemerslonen bewegen langzaam naar het niveau van 2019. Zij zijn minder laag dan in Q2. De index is negatief -0.06. Dat betekent dat meer ondernemers een lagere dan hogere ondernemersbeloning hebben.

Ondernemerslonen in vergelijking tot 2019: Q2 2021

De ondernemerslonen liggen gemiddeld lager dan in 2019. De index is negatief -0.13.

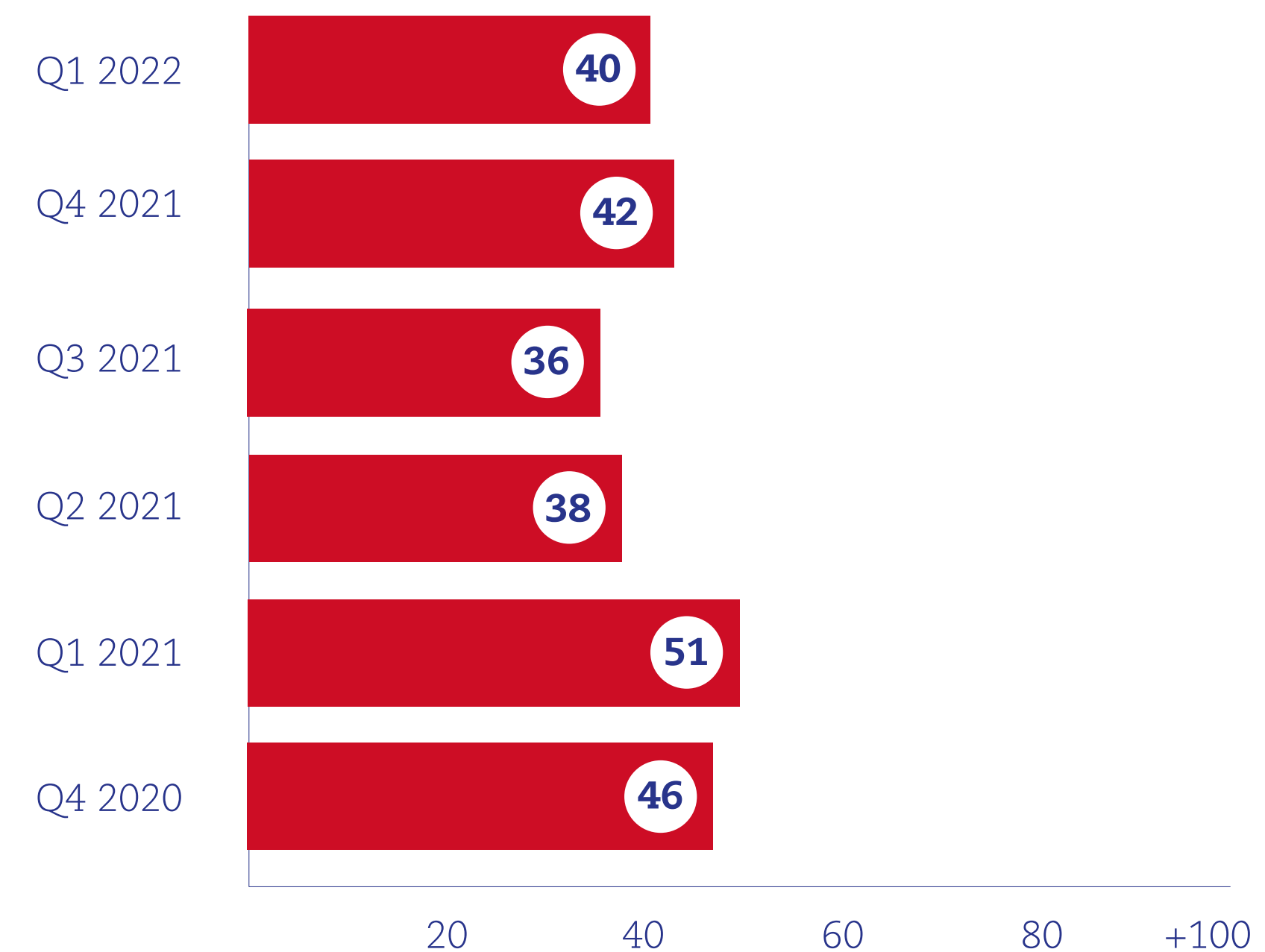

Definitie: hierbij wordt gekeken naar hoeveel procent van de ondernemers onder bijstandsniveau verdient.

Armoede index

Het percentage ondernemers dat onder bijstandsniveau verdient blijft nagenoeg gelijk.

Stressniveau

Definitie: in welke mate voelen ondernemers zich gestrest.

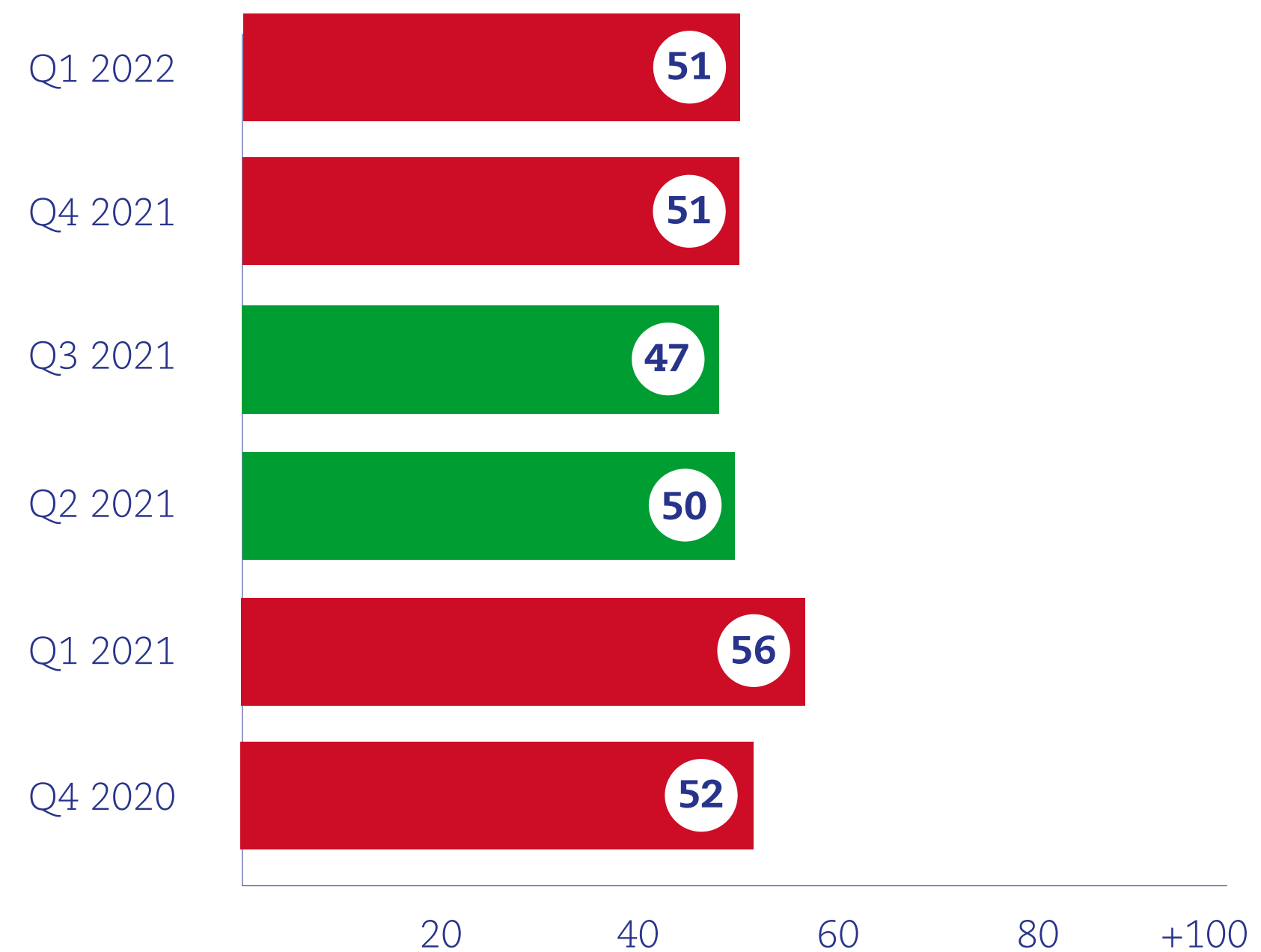
Het gemiddelde stressniveau van ondernemers blijft constant

De laagste stressniveaus zijn zichtbaar in de culturele sector (46) en bij technische beroepsbeoefenaren (47). Significant hogere stressniveaus zijn aanwezig in de horeca (58).

Het percentage ondernemers dat 75 of hoger, een uitzonderlijk hoog stressniveau, stijgt van 19% naar 23%. Hoge stress niveaus voor langere tijd verlagen de kwaliteit van (financiële) beslissingen.

- » Er is geen verschil tussen starters en gevestigde ondernemers.
- » Wel scoren ondernemers met personeel (55) significant hoger dan ondernemers zonder personeel (48).

Stresslevel ondernemers: 50 (1 -25 laag, 26 -50 gemiddeld, 51 -75 bovengemiddeld, 76 – 100 hoog)

Definitie: met nettomarge wordt omzet min alle kosten voor ondernemersloon gemeten. De index geeft weer welk percentage ondernemers een nettomarge boven de 20% hebben.

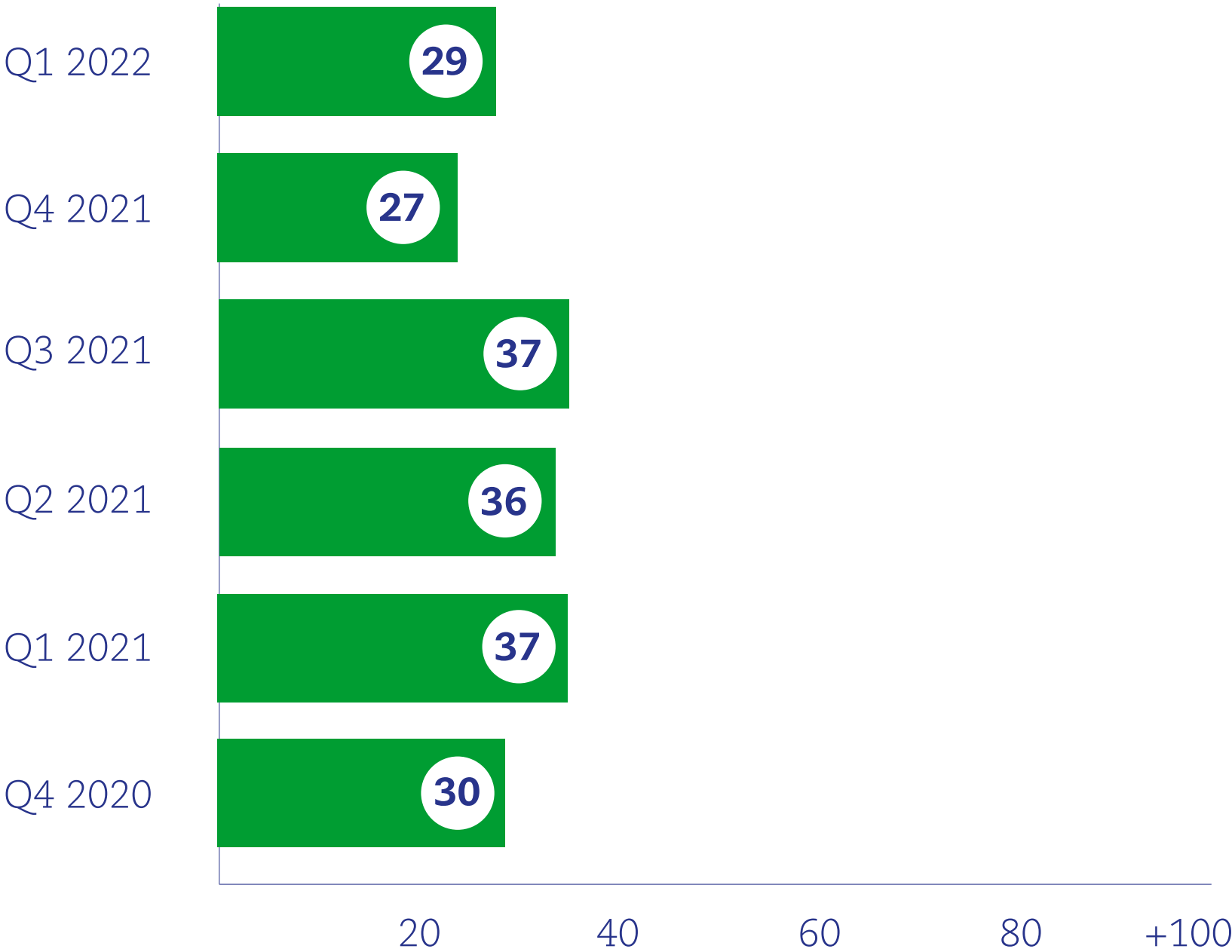
Nettomarge

De nettomarges zijn vergelijkbaar met die van Q4 2021.

- » 55% heeft een nettomarge lager of gelijk aan 10%
- » 16% heeft een nettomarge van 11% - 20%
- » 29% heeft een nettomarge hoger dan 21%

Nettomarges bij starters zijn gelijk aan die van gevestigde ondernemers.
Nettomarges van zzp'ers zijn gelijk aan die van ondernemers met personeel.
Nettomarges bij de zakelijke dienstverlening (0,48) zijn significant hoger dan alle overige sectoren.

Weerstandindex

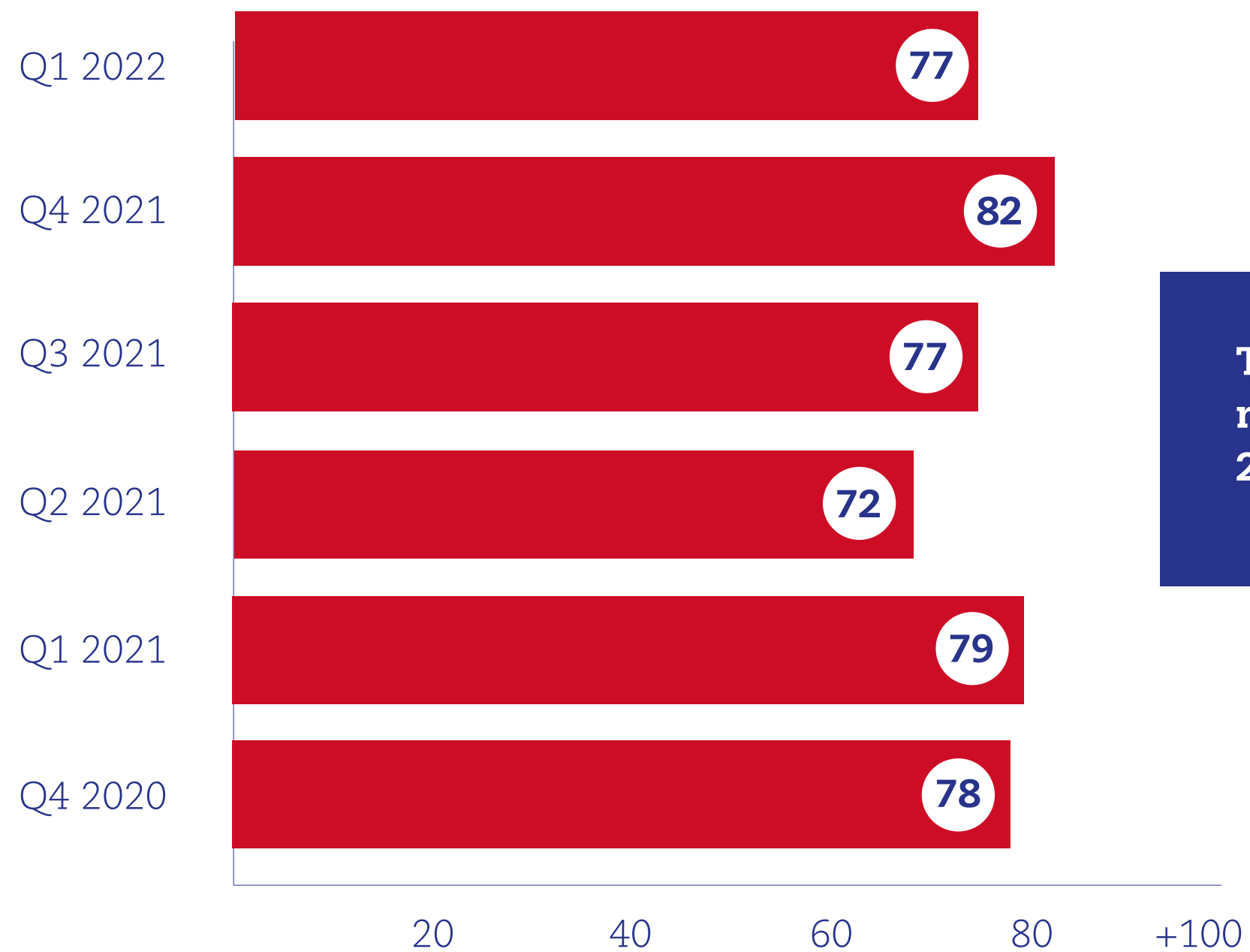
Definitie: hierbij wordt gekeken naar het percentage ondernemers met een solvabiliteit lager of gelijk aan 20%.

De weerstandsindex is in Q1 gestegen, maar onderliggend is het aantal technische failliete bedrijven sterk gestegen. De tweedeling tussen solvabele en technisch failliete bedrijven neemt toe.

Een constante groep van 25% van de ondernemers geeft aan dat zij hun solvabiliteitscijfers niet paraat hebben of kennen. De weerstandsindex wordt daarmee bepaald op basis van 696 waarnemingen. Starters verschillen niet van gevestigde ondernemers.

Ondernemers zonder personeel hebben een lagere weerstandsindex (0.79) dan ondernemers met personeel (0.73).

De zakelijke dienstverlening laat de hoogste (0.31) score zien, dus 69% onder 21%. Terwijl in de horeca (41%) en de zakelijke dienstverlening (36%) het hoogste aantal technisch failliete bedrijven tellen.

Technisch failliete bedrijven nemen significant en sterk toe van 23% naar 33%

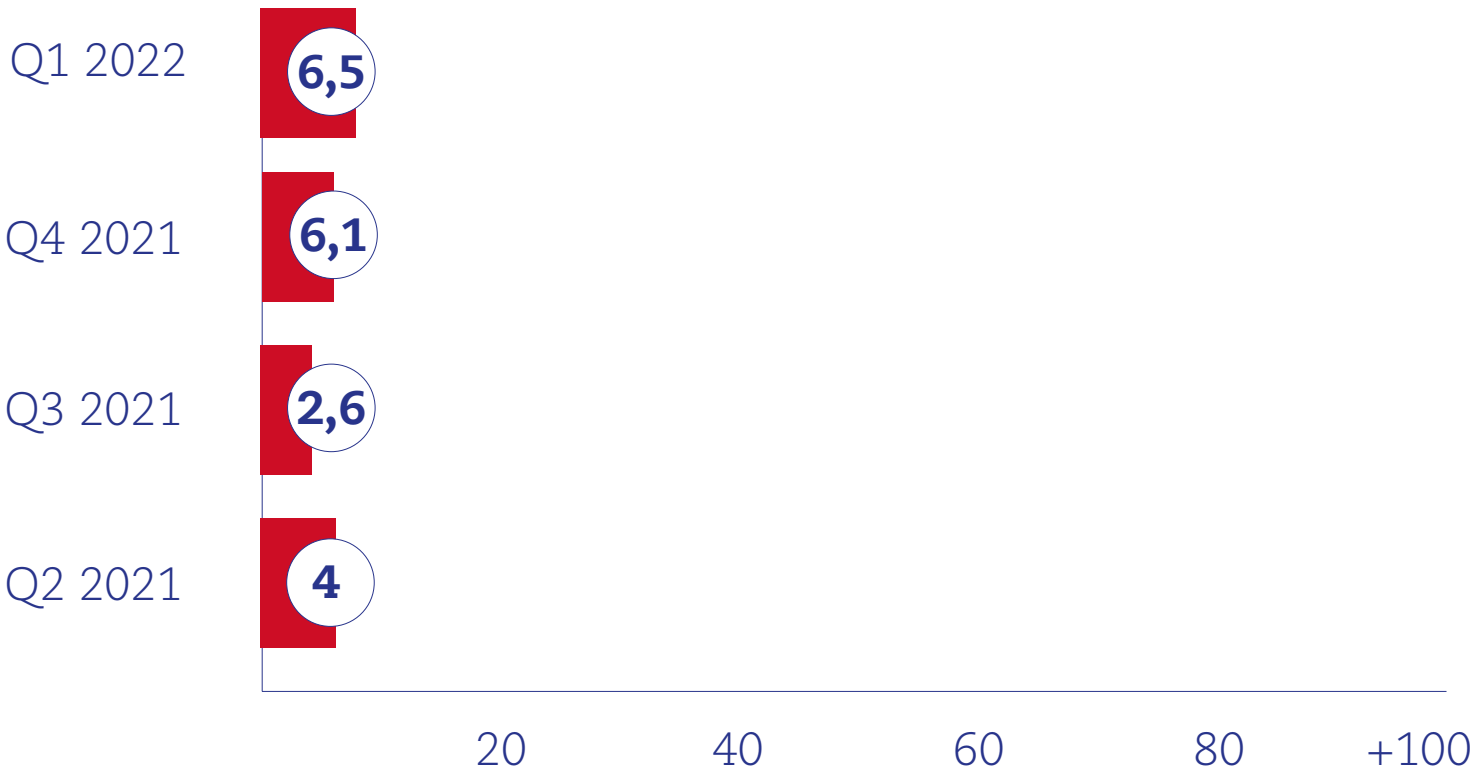

Definitie: percentage ondernemers dat denkt binnen een half jaar zijn of haar bedrijf te sluiten.

Stakingsindex

Het aantal te verwachten sluitingen is constant hoog en staat op 6,5%.

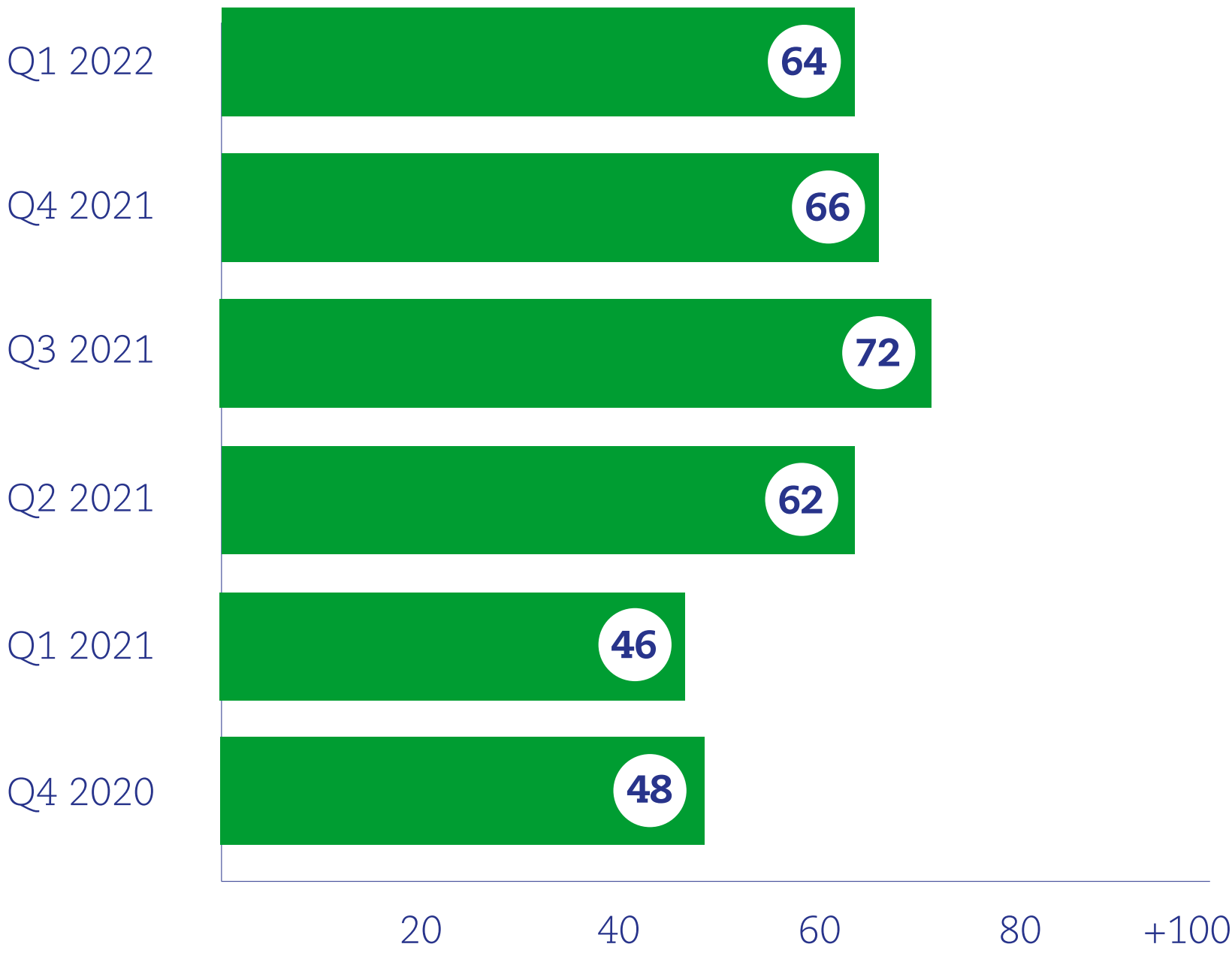
Definitie: percentage ondernemers dat voldoende middelen heeft om het bedrijf voort te zetten.

Continuïteitsindex

De continuïteitsindex is gelijk gebleven in vergelijking tot Q4 van 2021.

- » Bijna een derde van de ondernemer heeft behoefte aan extra kapitaal (31%). Ook geeft een deel van de ondernemers aan dat overheidssteun (25%) en/of langer belastinguitstel (24%) welkom is.
- » Starters hebben dezelfde continuïteitscore als gevestigde ondernemers.
- » Ondernemers zonder personeel hebben dezelfde score als ondernemers met personeel.
- » De horeca (0.49) heeft een significant lagere score dan de andere sectoren.
- » De kapitaalbehoefte bij de andere sectoren is vergelijkbaar. Er zijn eveneens geen verschillen tussen starters en gevestigde ondernemers en ondernemers met en zonder personeel.

Belastingenschulden

Als specifiek thema is dit kwartaal gekeken naar de belastingenschulden, waar 41% van de ondernemers mee te maken heeft.

De mediane belastingenschuld ligt tussen de € 10.000 en € 25.000. De belastingenschuld van starters en ondernemers zonder personeel is significant lager dan bij gevestigde ondernemers. Bij 69% van de ondernemers met een belastingenschuld is de belastingenschuld de grootste schuld of gelijk aan alle andere uitstaande schulden. Langer uitstel van terugbetaling of omzetting in een achtergestelde lening helpt ondernemers om op adem te kunnen komen.

Er is een significant effect voor het aantal medewerkers. Hoe meer medewerkers, des te groter de belastingenschuld. In de culturele sector zijn de minste bedrijven met een belastingenschuld (19%) en in de zakelijke dienstverlening (51%) en de horeca (57%) de meeste.

Voor de hoogte en concurrente schulden hebben wij gecorrigeerd voor ondernemers die aangeven geen goed overzicht te hebben over hun schulden (5%). Er bleven daardoor 327 waarnemingen beschikbaar om uitspraken te doen.

De grootste concurrente schuld zit nauwelijks bij leveranciers, de verhuurder, personeel, lease maatschappijen, maar bij familie- (22%) én vooral bij zakelijke leningen (54%).

Schulden drukken de mogelijkheden voor ondernemers om te investeren. Langer uitstel van schulden afbetaling en/of balansversterking door omzetting van schulden in achtergesteld kapitaal, kan de ondernemer meer lucht kunnen geven.

Voor meer informatie over dit rapport kun je terecht bij:

Ester Renssen

E: e.rensen@qredits.nl

T: 06 48 42 51 44

Verveelvoudiging voor eigen gebruik is alleen toegestaan met bronvermelding:
Van Teeffelen, L., Renssen, E. (2022), Breed gestegen optimisme bij nauwelijks betere bedrijfsresultaten, KBI Q1 2022, Qredits/HU/ONL/Cultuur+Ondernemen.

